PEDRO CRUZ VILLALÓN
FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA
Az ismertetés napja: 2014. február 6.[1]

C-516/12–C-518/12. sz. egyesített ügyek

CTP – Compagnia Trasporti Pubblici SpA
kontra
Regione Campania
és
Provincia di Napoli

(a Consiglio di Stato [Olaszország] által benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem)

„Közlekedés — 1191/69 rendelet — A magánvállalkozásoknak a közszolgáltatási kötelezettségből származó terhekre vonatkozó ellentételezéshez való joga — A fuvarozási vállalkozásoknak a gazdasági hátrányt okozó közszolgáltatási kötelezettség eltörlése iránti kérelem benyújtására vonatkozó kötelezettsége”

1. A jelen ügy alkalmat nyújt a Bíróságnak arra, hogy pontosítsa az 1191/69 rendeletben[2] foglalt, a vasúti, közúti és belvízi szállítással kapcsolatos közszolgáltatási kötelezettségek ellentételezésére vonatkozó szabályozás egyik sajátos vetületét, amely rendeletnek az 1893/91 rendelettel[3] történt módosítása felveti e két jogszabály összehangolásának kérdését.

2. Pontosabban, a kérdés annak meghatározásán alapszik, hogy mely esetekben feltétele a közszolgáltatási kötelezettség nyújtása által okozott gazdasági hátrányok ellentételezésére vonatkozó kérelemnek az említett kötelezettség teljes vagy részleges eltörlése iránti kérelem benyújtása. A Bíróságnak eddig nem nyílott alkalma e kérdésben döntést hozni.

I – Jogi háttér

A – *Az uniós jog*

3. Az 1893/91 rendelettel módosított 1191/69 rendelet 1. cikke az alábbiak szerint rendelkezik:

„(1) E rendelet a vasúti, közúti és belvízi szállítási szolgáltatásokat nyújtó fuvarozási vállalkozásokra vonatkozik.

A tagállamok kivonhatják e rendelet alkalmazási köréből azokat a vállalkozásokat, amelyek tevékenysége kizárólag a városi, elővárosi vagy regionális szolgáltatásokat foglalja magában.

1 — Eredeti nyelv: spanyol.

2 — A tagállamok vasúti, közúti és belvízi közlekedési közszolgáltatás fogalmában benne rejlő kötelezettségek terén a tagállamok tevékenységéről szóló, 1969. június 26-i 1191/69/EGK tanácsi rendelet (HL L 156., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 7. fejezet 1. kötet, 19. o.).

3 — Az 1991. június 20-i 1893/90/EGK tanácsi rendelet (HL L 169., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 7. fejezet, 1. kötet, 314. o.).

(2) E rendelet alkalmazásában:

– »városi és elővárosi szolgáltatások«: olyan szállítási szolgáltatások, amelyek egy városközpont vagy agglomeráció igényeit, valamint a városközpont vagy agglomeráció és a környező területek között fölmerülő szállítási igényeket elégítik ki;

– »regionális szolgáltatások«: olyan szállítási szolgáltatások, amelyek egy régióban felmerülő szállítási igényeket elégítenek ki.

(3) A tagállamok illetékes hatóságai eltörölnek minden, e rendelet szerint meghatározott, a közszolgáltatás fogalmában benne rejlő olyan kötelezettséget, amely a vasúti, közúti és belvízi közlekedésre vonatkozik.

(4) Annak érdekében, hogy olyan megfelelő szállítási szolgáltatásokat biztosítsanak, amelyek különösen figyelembe veszik a szociális, környezeti és területrendezési szempontokat, vagy amelyek az utasok bizonyos rétegei számára egyedi jegyárakat biztosítanak, a tagállamok illetékes hatóságai közszolgáltatási szerződést köthetnek egy szállítási vállalkozással. Az ilyen jellegű szerződések feltételeit és alkalmazásuk részleteit az V. szakasz állapítja meg.

(5) A tagállamok illetékes hatóságai azonban fenntarthatják, vagy előírhatják azokat a közszolgáltatási kötelezettségeket a városi, elővárosi és regionális személyszállítási szolgáltatások esetében, amelyeket a 2. cikk állapít meg. Ennek feltételeit, valamint alkalmazásának részleteit, beleértve a kompenzáció módjait, a II., III. és IV. szakasz szabályozza.

[...]”.

4. A rendelet 2. cikkének (1) bekezdése szerint a „közszolgáltatási kötelezettség olyan kötelezettségeket jelent, amelyeket a kérdéses fuvarozási vállalkozás, amennyiben a saját üzleti érdekeit tartaná szem előtt, nem vállalna, illetve azonos mértékben vagy azonos feltételek mellett nem vállalna”.

5. E rendelet 4. cikke a következőképpen fogalmaz:

„(1) A fuvarozási vállalkozások feladata, hogy a tagállamok illetékes hatóságainál valamely közszolgáltatási kötelezettség teljes mértékben vagy részben történő eltörlését kérelmezzék, amennyiben az ilyen kötelezettség gazdasági hátránnyal jár számukra.

(2) A fuvarozási vállalkozások kérelmükben javasolhatják az alkalmazott közlekedési formák más formával való helyettesítését. A vállalkozások az 5. cikk intézkedéseit alkalmazzák annak kiszámítására, milyen megtakarítás lenne elérhető pénzügyi helyzetük javítására.”

6. A rendelet 5. cikke előírja, hogy:

„(1) Bármilyen működtetési vagy szállítási kötelezettség gazdasági hátrányt okozó kötelezettségnek tekintendő, ha az eltörléséből származó bevételcsökkenést meghaladná az a pénzügyiteher-csökkenés, amely az e kötelezettség alá tartozó működtetés vagy működtetések csoportja tekintetében fennálló kötelezettség teljes mértékű vagy részleges megszűnése eredményeként lenne lehetséges.

[...]

A gazdasági hátrányt annak figyelembevételével határozzák meg, milyen hatást gyakorol a kötelezettség a vállalkozás tevékenységeinek egészére.

(2) Egy díjszabási kötelezettség akkor tekintendő gazdasági hátrányt eredményezőnek, ha a kötelezettség által érintett forgalomból származó bevétel és az ilyen forgalom pénzügyi terhének különbözete kisebb, mint amekkora a forgalomból származó bevétel és ehhez a forgalomhoz tartozó pénzügyi teher különbözete lenne üzleti alapon történő működéskor, figyelembe véve mind a kötelezettség tárgyát képező műveletek költségeit, mind a piac helyzetét.”

7. A rendelet 6. cikke a következőképpen rendelkezik:

„(1) Ennek a rendeletnek a hatálybalépését követő egy éven belül a vállalkozások benyújtják a tagállamok illetékes hatóságainak a 4. cikkben említett kérelmeket.

A fuvarozási vállalkozások a fent említett időszak lejárta után akkor nyújthatnak be kérelmet, ha úgy találják, hogy a 4. cikk (1) bekezdésének rendelkezései teljesülnek.

(2) A közszolgáltatási kötelezettségnek vagy egy részének fenntartására, illetve egy meghatározott időszak végén történő eltörlésére vonatkozó döntések ellentételezés fizetését vonják maguk után a fentiekből származó pénzügyi terhek tekintetében; az ilyen ellentételezés összege a 10–13. cikkben szabályozott közös eljárásoknak megfelelően kerül meghatározásra.

(3) A tagállamok illetékes hatóságai a kérelem benyújtásától számított egy éven belül döntenek a működtetési vagy szállítási, hat hónapon belül pedig a díjszabási kötelezettségekről.

Az ellentételezéshez való jog az illetékes hatóság határozathozatalának napján keletkezik, de semmilyen esetben sem 1971. január 1-je előtt.

(4) Ha azonban a tagállamok illetékes hatóságai az egyes vállalkozások által benyújtott kérelmek száma és fontossága miatt szükségesnek tartják, legkésőbb 1972. január 1-jéig meghosszabbíthatják a (3) bekezdés első albekezdésében meghatározott határidőt. Ilyen esetben az ellentételezéshez való jog azon a napon keletkezik.

Ha a tagállamok illetékes hatóságai élni kívánnak ezzel a jogkörrel, a kérelem beadásától számított hat hónapon belül erről tájékoztatják az érintett vállalkozásokat.

Ha bármely tagállam különleges nehézségekkel találja magát szembe, a Tanács az adott állam kérésére és a Bizottság javaslatára felhatalmazhatja az érintett államot, hogy 1973. január 1-jéig hosszabbítsa meg az e bekezdés első albekezdésében meghatározott határidőt.

(5) Ha az illetékes hatóságok nem jutottak döntésre a meghatározott határidőig, azt a kötelezettséget, amelyre vonatkozóan a 4. cikk (1) bekezdése szerinti törlési kérelmet benyújtották, megszűntnek kell tekinteni.

(6) A Tanács a Bizottság 1972. december 31-e előtt benyújtott jelentése alapján tanulmányozza az e rendelet végrehajtásával kapcsolatos helyzetet az egyes tagállamokban.”

8. A rendelet 9. cikkének (1) és (2) bekezdése értelmében:

„(1) Az egy vagy több meghatározott személykategória érdekében megállapított szállítási díjaknak és feltételeknek a személyszállításban való alkalmazása következtében a vállalkozásokra háruló pénzügyi teherre vonatkozó ellentételezés összege a 11–13. cikkben szabályozott közös eljárásnak megfelelően kerül meghatározásra.

(2) Az ellentételezés kifizetése 1971. január 1-jétől esedékes.

Ha bármilyen tagállam különleges nehézségekkel találná magát szembe, a Tanács ennek az államnak a kérésére és a Bizottság javaslatára felhatalmazhatja az érintett államot, hogy a fenti időpontot 1972. január 1-jére módosítsa.”

9. A rendelet jelenleg hatályos 14. cikke a következőképpen rendelkezik:

„(1) A »közszolgáltatási szerződés« olyan szerződés, amelyet egy tagállam illetékes hatóságai és egy fuvarozási vállalkozás köt annak érdekében, hogy a lakosságnak megfelelő szállítási szolgáltatás álljon rendelkezésére.A közszolgáltatási szerződés kiterjedhet a következőkre:

– fuvarozási szolgáltatások, amelyek kielégítenek meghatározott, a folyamatosságra, a járatsűrűségre, a kapacitásra és a minőségre vonatkozó előírásokat,

– kiegészítő fuvarozási szolgáltatások,

– meghatározott díjszabással és meghatározott feltételekkel végzett szállítási szolgáltatások, bizonyos utaskategóriákra és útvonalakra,

– a szolgáltatások hozzáigazítása a konkrét előírásokhoz [helyesen: valós szükségletekhez].

(2) A közszolgáltatási szerződés többek között tartalmazza:

a) a nyújtandó szolgáltatás jellegének meghatározását, nevezetesen a folyamatossági, rendszerességi, kapacitási és minőségi előírásokat;

b) a szerződésben meghatározott szolgáltatások ellenértékét, amelyet vagy hozzáadnak a tarifabevételhez, vagy tartalmazza azt, továbbá a felek közötti pénzügyi kapcsolatok részleteit;

c) a szerződés módosításának és kiegészítésének szabályait, különös tekintettel az előre nem látható változások figyelembevételére;

d) a szerződés érvényességi idejét;

e) a szerződéses feltételeknek való meg nem felelés esetén fizetendő kötbért.

(3) Azok az eszközök, amelyeket egy közszolgáltatási szerződés által szabályozott szállítási szolgáltatásban használnak, képezhetik a vállalkozás tulajdonát, illetve a vállalkozás rendelkezésére lehet bocsátani azokat.

(4) Bármely vállalkozásnak, amely megszüntetni vagy jelentős mértékben módosítani szándékozik egy olyan szállítási szolgáltatást, amelyet folyamatosan és rendszeresen nyújt a lakosság számára, és amely nem tartozik a szerződéses rendszer vagy a közszolgáltatási kötelezettség hatálya alá, erről a szándékáról legalább három hónappal korábban tájékoztatnia kell a tagállam illetékes hatóságait.

Az illetékes hatóságoknak jogukban áll, hogy lemondjanak erről az értesítésről.

Ennek a rendelkezésnek a hatálya nem terjed ki a tagállamban a szállítási szolgáltatások megszüntetésére vagy módosítására történő feljogosítás egyéb eljárásaira.

(5) Miután a (4) bekezdésben említett információt kézhez kapták, az illetékes hatóságok előírhatják a szolgáltatás folytatását legfeljebb az értesítés keltétől számított egyéves időtartamra, és erről a vállalkozást legalább az értesítés lejárta előtt egy hónappal tájékoztatják.

Maguk az illetékes hatóságok is kezdeményezhetnek tárgyalásokat ilyen jellegű szállítási szolgáltatás létrehozásáról vagy módosításáról.

(6) A fuvarozási vállalkozások számára az (5) bekezdésben említett kötelezettségek következtében felmerülő költségek ellentételezése a II., III. és IV. szakaszban megállapított közös eljárásoknak megfelelően történik."

10. A 14. cikk eredeti változatában az alábbiakat írta elő:

„(1) Az 1. cikk (3) bekezdésének hatálya alá eső esetek kivételével ennek a rendeletnek a hatálybelépése után a tagállamok csak akkor róhatnak ki egy fuvarozási vállalkozásra közszolgáltatási kötelezettségeket, ha az ilyen kötelezettségek elengedhetetlenek a megfelelő szállítási szolgáltatások nyújtásának biztosításához.

(2) Ha az ekképp elrendelt kötelezettségek a fuvarozási vállalkozásokra nézve gazdasági hátránnyal járnak az 5. cikk (1) és (2) bekezdésének értelmében, illetve pénzügyi terheket jelentenek a 9. cikk értelmében, a tagállamok illetékes hatóságai az ilyen kötelezettségek elrendelésére vonatkozó döntés meghozatalakor az abból származó pénzügyi terhekre vonatkozóan ellentételezés juttatását rendelik el. A 10–13. cikk rendelkezéseit kell alkalmazni."

B – *Nemzeti jog*

11. A helyi tömegközlekedéssel kapcsolatos tevékenységeknek és feladatoknak a tartományokra és a helyi szervezetekre történő átruházásáról szóló, 1997. november 19-i 422. sz. törvényerejű rendelet 17. cikke, az 1997. március 15-i 59. sz. törvény[4] 4. cikkének (4) bekezdésével összhangban, a következőképpen rendelkezik:

„A tartományok, a megyék és a helyi önkormányzatok a felhasználók mobilitásának biztosítása céljából, az 1893/91/EGK rendelettel módosított 1191/69/EGK rendelet 2. cikke alapján meghatározzák a közszolgáltatási kötelezettségeket, és a 19. cikkben hivatkozott szolgáltatási szerződésekben – a hivatkozott közösségi rendelkezés alapján figyelembe véve a díjakból és adott esetben a mobilitáshoz kapcsolódó kiegészítő szolgáltatások nyújtásából származó bevételeket – a szolgáltatásokat nyújtó vállalkozásoknak járó arányos ellentételezést is szabályozzák."

II – A tényállás

12. A Compagnia Trasporti Pubblici SpA (a továbbiakban: CTP) helyi tömegközlekedési szolgáltatásokat nyújt Nápoly megyében, és a tartományi és helyi hatóságoktól többször kérelmezte – sikertelenül – az említett szolgáltatások nyújtása miatt elszenvedett gazdasági hátrány ellentételezését.

13. A CTP az elutasító határozatokat megtámadta a Tribunale Amministrativo Regionale di Campania előtt, amely arra hivatkozással utasította el keresetét, hogy az 1191/69 rendelet 4. cikke értelmében csak akkor lehet kérelmezni az ellentételezést, ha előzetesen kérték a közszolgáltatási kötelezettség eltörlését, és ezt a kérelmet az illetékes hatóság elutasította; ez azonban nem történt meg.

14. A fellebbezési kérelem előterjesztését követően a Consiglio di Stato előzetes döntéshozatal céljából a jelen egyesített kérelmeket terjesztette elő.

4 — A GURI 1997. december 10-i 287. száma, 4. o.

III – Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés

15. A Consiglio di Stato által előzetes döntéshozatalra előterjesztett három kérdés szövege megegyezik:

„Kizárólag abban az esetben keletkezik-e ellentételezéshez való jog az 1191/69/EGK rendelet 4. cikke értelmében, ha a megfelelő kérelmet követően az illetékes hatóságok nem rendelkeztek a fuvarozási vállalkozásra nézve gazdasági hátrányt jelentő szolgáltatási kötelezettség eltörléséről, vagy csak azokra a szolgáltatási kötelezettségekre alkalmazható ez a szabály, amelyek eltörlését előírja, és fenntartását nem teszi lehetővé a rendelet?”

16. A kérdést előterjesztő bíróság megállapítása szerint az 1191/69 rendelet 1., 4. és 6. cikke két eltérő értelmezést tesz lehetővé az ellentételezéshez való jog keletkezését illetően.

17. A Tribunale Amministrativo által képviselt, „teleologikusként” minősített értelmezés szerint az ellentételezéshez való jog kizárólag akkor keletkezhet, ha a szolgáltatási kötelezettség eltörlése iránti kérelmet korábban már elutasították.

18. A „rendszertaninak” nevezett értelmezés szerint az ellentételezéshez való jog keletkezéséhez nincs szükség a szolgáltatás eltörlése iránti előzetes kérelemre, mivel olyan kötelezettségről van szó, amelynek fenntartása az 1191/69 rendelet 1. cikke értelmében kötelező jelleggel előírható.

IV – A Bíróság előtti eljárás

19. A Consiglio di Stato által előzetes döntéshozatalra előterjesztett három kérdést a Bíróság elnökének 2012. november 29-i végzése egyesítette.

20. Az eljárásban a CTP-n kívül a Regione di Campania, a Provincia di Napoli, az olasz kormány és a Bizottság vett részt.

21. A 2013. november 20-án tartott tárgyaláson a CTP, a Regione di Campania, az olasz kormány és a Bizottság vett részt.

V – Érvelések

22. A CTP vitatja a szerződés egyenlően kétoldalú (szinallagmatikus) jellegét, „áthidaló szerződésnek” minősítve azt, amely szerinte átveszi az azt megelőzően működtetett koncesszió feltételeit. A tartományok ugyanilyen feltételeket határoznak meg valamennyi fuvarozó társaság tekintetében, anélkül hogy a szóban forgó szolgáltatások közbeszerzési eljárás tárgyát képezték volna.

23. A Regione di Campania arra hivatkozik, hogy a CTP kötelezettségei egy 2003 februárjában hatályba lépett egyenlően kétoldalú szerződésből erednek.

24. A CTP a fent kifejtett, „rendszertaninak” nevezett értelmezést képviseli. Ezenkívül azt állítja, hogy az olasz állam nem indította el azt az eljárást, amely lehetővé teszi a közszolgáltatási kötelezettségek eltörlése iránti kérelmek elbírálását, és ezzel megsértette az 1191/69 rendelet 18. cikkét.

25. Végül a CTP azzal érvel, hogy az 1191/69 rendelet 4. és 6. cikkében foglalt eljárás átmeneti volt, mivel e rendelkezés legfeljebb 1973. január 1-jéig terjedő egyéves időszakot írt elő a közszolgáltatási kötelezettségek eltörlése iránti kérelmek benyújtására. Véleménye szerint képtelenség lenne e kérelem benyújtásától függővé tenni az ellentételezést, mivel ez azt jelentené, hogy megtagadnák az ellentételezéshez való jogot minden olyan vállalkozással szemben, amelyek tekintetében 1973. január 1-je után írtak elő közszolgáltatási kötelezettséget.

26. A regione di Campania, a Provincia di Napoli és az olasz kormány az úgynevezett teleologikus értelmezést fogadja el, és úgy ítélik meg, hogy a szolgáltatási kötelezettség eltörlése iránti kérelem benyújtásának elmulasztása a vállalkozás e kötelezettség vállalására irányuló szándékát jelzi, amely a gazdasági hátrány hiányát, és ebből következően az ellentételezéshez való jog hiányát eredményezi.

27. Az olasz kormány elsősorban azt emeli ki, hogy bár kezdetben az 1191/69 rendelet kizárólag a rendelet hatálybalépését megelőző kötelezettségek vonatkozásában követelte meg a szolgáltatási kötelezettség eltörlése iránti kérelem benyújtását, az 1893/91 rendelet által végrehajtott módosítással a helyzet alapvetően megváltozott, amely rendelet értelmében újrafogalmazták az 1. cikket és kiegészítették az (5) bekezdéssel, amely lehetővé teszi a tagállamok számára a közszolgáltatási kötelezettség fenntartását és előírását az 1191/69 rendelet II., III. és IV. szakaszában megállapított feltételeknek és módszereknek (a kompenzáció módszereit is beleértve) megfelelően, amely szakaszok foglalják magukba a 4. cikket, tehát azt a rendelkezést, amely megköveteli a közszolgáltatási kötelezettség eltörlése iránti kérelem előzetes benyújtását.

28. Végezetül, a Bizottság azt állítja, hogy az 1191/69 rendelet eltérő feladatokat állapít meg a közszolgáltatási kötelezettségek tekintetében (a IV. szakasz 1. cikkének (5) bekezdése) és a közszolgáltatási szerződésekre vonatkozóan (az V. szakasz 1. cikkének (4) bekezdése). Amennyiben a CTP által vállalt kötelezettségek közszolgáltatási szerződésből erednének, e szerződés meghatározná a szolgáltatásnyújtás árát, és a törlés iránti kérelem benyújtásának a rendelet 4. cikkében előírt kötelezettsége nem lenne alkalmazható.

29. Márpedig, a Bizottság álláspontja szerint az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból nem derül ki, hogy a CTP által nyújtott szállítási szolgáltatások a közhatalom által egyoldalúan elrendelt közszolgáltatási kötelezettségen alapulnak-e, vagy szolgáltatási szerződésből erednek.

30. Másrészről, a Bizottság arra hivatkozik, hogy a szolgáltatás törlése iránti kérelem benyújtására vonatkozó kötelezettség kizárólag az 1191/69 rendelet hatálybalépésének időpontjában, azaz 1969. július 1-jén már létező közszolgáltatási kötelezettségekre irányadó. E tekintetben emlékeztet arra, hogy a rendelet 14. cikke az 1893/91 rendelettel történt módosítást megelőzően lehetővé tette a tagállamok számára, hogy egyoldalúan közszolgáltatási kötelezettségeket írjanak elő az 1191/69 rendelet hatálybalépését követően anélkül, hogy az ellentételezéshez való jogot a szolgáltatás törlése iránti kérelem benyújtásától tette volna függővé. Az 1893/91 rendeletet követően az 1191/69 rendelet 14. cikke úgy rendelkezik a közszolgáltatási szerződések megkötéséről, hogy nem módosítja a rendelet hatálybalépését követően egyoldalúan előírt közszolgáltatási kötelezettségekre alkalmazandó szabályozást.

31. Végül a Bizottság hozzáteszi, hogy a közszolgáltatási szerződések „fenntartásának” és „törlésének” az 1191/69 rendelet (5) preambulumbekezdésében használt fogalma a rendelet hatálybalépésének időpontjában fennálló helyzetekre vonatkozik.

VI – Értékelés

32. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés, tömör megfogalmazásán túl annak megállapítására irányul – amint azt a felek közötti vita is megerősítette –, hogy mely esetekben kell a közszolgáltatási kötelezettség teljesítése által okozott gazdasági hátrány ellentételezését megelőzően e kötelezettség teljes vagy részleges eltörlése iránti kérelmet benyújtani.

A – *A vitatott jogviszony jogi természete*

33. Az alapügyben folyó jogvita megoldása érdekében megválaszolandó első kérdés a CTP és a helyi közigazgatási szerv között fennálló jogviszony jellegével kapcsolatos.

34. „Közszolgáltatási szerződés” fennállása esetén ugyanis az 1191/69 rendelet 14. cikkének (2) bekezdése lenne alkalmazható, amelynek értelmében az ilyen típusú szerződésnek többek között tartalmaznia kell „c) a szerződés módosításának és kiegészítésének szabályait, különös tekintettel az előre nem látható változások figyelembevételére”. A 14. cikk (4)–(6) bekezdésének rendelkezései szerint a szerződés esetleges módosításaira a következő rend irányadó: 1) a hatóság előzetes (3 hónappal korábbi) értesítése a vállalkozásnak a szerződés megszüntetésére vagy módosítására irányuló szándékáról; 2) lehetőség arra, hogy a hatóság egy hónapos határidőn belül előírja a szolgáltatás fenntartásának kötelezettségét, legfeljebb egyéves időtartamra, a hatóság tárgyalások kezdeményezéséhez való jogának fenntartásával; 3) a szolgáltatás egy éven keresztül történő fenntartására vonatkozó kötelezettség következtében felmerülő terhek ellentételezése.

35. Amennyiben, épp ellenkezőleg, „közszolgáltatási kötelezettségről” lenne szó, akkor esetleg – a feleknek az ügyre vonatkozó álláspontja szerint – az 1191/69 rendelet 4. cikke lenne alkalmazható, amely a közszolgáltatási kötelezettség teljes vagy részleges eltörlése iránti előzetes kérelem benyújtásának feltételéhez köti az ellentételezés lehetőségét.

36. Az ügy irataiból nem állapítható meg egyértelműen az e kérdésre adandó válasz. Egyrészről bizonyos jelek arra utalnak, hogy szerződésről van szó, másrészről viszont arra is történt hivatkozás, hogy közszolgáltatási kötelezettséggel kapcsolatos elemekkel rendelkező hatósági koncesszió állna fenn.

37. A nyilvános tárgyaláson sem sikerült eloszlatni az e kérdéssel kapcsolatban felmerült kétségeket.

38. Véleményem szerint nyomós érvek szólnak annak megállapítása mellett, hogy a CTP tevékenysége megfelel az 1191/69 rendelet 2. cikke (1) bekezdésének értelmében vett „közszolgáltatási kötelezettség” fogalmának, azaz „olyan kötelezettség, amelyet a kérdéses fuvarozási vállalkozás, amennyiben a saját üzleti érdekeit tartaná szem előtt, nem vállalna, illetve azonos mértékben vagy azonos feltételek mellett nem vállalna”. Mindenesetre úgy vélem, hogy végső soron a kérdést előterjesztő bíróság feladata a szóban forgó alakzat jogi természetének minősítése.

39. Amennyiben a Consiglio di Stato azt állapítaná meg, hogy a vizsgált jogviszony szerződésnek felel meg, a 34. pontban említettek alapján semmi esetre sem alkalmazható az 1191/69 rendelet 4. cikke, amely a jelen eljárásban előterjesztett kérdés tárgyát képezi.

40. Kizárólag abban az esetben lehet szükség a Bíróság válaszára azon kérdés tekintetében, hogy az ellentételezés iránti kérelem elengedhetetlen feltételét képezi-e a közszolgáltatási kötelezettség teljes egészében vagy részben történő eltörlésére irányuló előzetes kérelem, ha a Consiglio di Stato véleménye szerint a vizsgált kapcsolat a közszolgáltatási kötelezettség alakzatának felel meg. Az alább következő megfontolásokat e felvetésre kell vonatkoztatni.

B – *A közszolgáltatási kötelezettség teljesítésére vonatkozó ellentételezés az 1191/69 rendelet szerint*

41. Amint azt láttuk, az eljárásban részt vevő felek egymásnak ellentmondóan értelmezték a közszolgáltatási kötelezettség teljesítésének ellentételezésére vonatkozó szabályozási rendszert.

42. Az egyik oldalon a Regione di Campania, a Provincia di Napoli és az olasz kormány „teleologikusnak” minősített értelmezést képviselt, és arra a következtetésre jutottak, hogy csak akkor keletkezik ellentételezéshez való jog, ha elutasították a szolgáltatási kötelezettség eltörlése iránti előzetes kérelmet.

43. A CTP a maga részéről a „rendszertani” értelmezés mellett érvelt, amely szerint, mivel egyoldalúan megállapított kötelezettségről van szó, az ellentételezéshez való jog a kötelezettség eltörlése iránti előzetes kérelem szükségessége nélkül keletkezik.

44. Végül, a Bizottság egy harmadik értelmezési irányvonalat képviselt, amelynek értelmében a törlés iránti előzetes kérelem kifejezetten csak az 1191/69 rendelet hatálybalépésének időpontjában, azaz 1969. július 1-jén meglévő szolgáltatási kötelezettségek tekintetében irányadó.

45. Véleményem szerint e harmadik irányvonal felel meg leginkább az 1191/69 rendelet szabályozási rendszerének.

46. Az 1191/69 rendelet 1. cikke (1) bekezdésének eredeti változata értelmében a tagállamok feladata volt eltörölni minden olyan közszolgáltatási kötelezettséget, amely a vasúti, közúti és belvízi közlekedésre vonatkozott. Azonban a rendelkezés (2) bekezdése szerint fenn lehetett tartani az ilyen kötelezettségeket, amennyiben azok alapvetően szükségesek voltak a megfelelő szállítási szolgáltatások biztosításához.

47. A rendelet 4. cikke – amelyet 1991-ben nem módosítottak – úgy rendelkezett és rendelkezik, hogy a fuvarozási vállalkozásoknak kérelmezniük kell valamely közszolgáltatási kötelezettség eltörlését, amennyiben az ilyen kötelezettség gazdasági hátránnyal jár számukra. A szóban forgó kérelmeket a 6. cikk (1) bekezdésének rendelkezése értelmében – amelyet a módosítás nem érintett – „[e]nnek a rendeletnek a hatálybalépését követő egy éven belül", nevezetesen az 1969. július 1-jét követő egy éven belül kellett benyújtani. Következésképpen nyilvánvaló, hogy a 4. cikk kizárólag azokra az 1969 előtt keletkezett kötelezettségekre vonatkozott – és vonatkozik –, amelyeket ezen időpontot követően is fenntartanak.

48. Kétségtelen, hogy a 6. cikk (1) bekezdésének második albekezdése megállapítja, hogy „a fent említett időszak lejárta után akkor nyújthat[ó] be kérelem, ha [a vállalkozások] úgy találják, hogy a 4. cikk (1) bekezdésének rendelkezései teljesülnek", azaz a kötelezettség gazdasági hátránnyal jár számukra. Ez azonban nem azt jelenti, hogy ilyen kérelmet nyújthatnának be azok a vállalkozások, amelyek tekintetében 1969. július 1-jét követően írtak elő kötelezettségeket, hanem egyszerűen csak azt, hogy azok a vállalkozások, amelyek nem kérték az egyéves határidőn belül az 1191/69 rendelet hatálybalépésekor már fennálló kötelezettség eltörlését, azt ezt követően abban az esetben tehették meg, ha a 4. cikk (1) bekezdésében foglalt feltételek csak később teljesültek. Más szóval az 1191/69 rendelet 1. cikkének eredeti változata és ugyanezen rendelet 4., illetve 6. cikke kizárólag az 1969. július 1-jén már létező közszolgáltatási kötelezettségekre vonatkozik.

49. Annak ellenére, hogy az 1191/69 rendelet célja a vasúti, közúti és belvízi szállítással kapcsolatos 1969. július 1-jén meglévő közszolgáltatási kötelezettségek eltörlése, kétségtelen, hogy amint azt már említettem, maga a rendelet lehetővé tette e kötelezettségek fenntartását bizonyos feltételek esetén, és, ami a jelen ügy szempontjából a legfontosabb, lehetőséget biztosított új kötelezettségek jövőbeli előírására.

50. Márpedig, a 14. cikk (1) bekezdésének eredeti változata szerint a tagállamok az 1191/69 rendelet hatálybalépését követően is előírhattak szolgáltatási kötelezettséget, azonban, adott esetben, mindig rendelkezni kellett „az abból származó pénzügyi terhekre vonatkozó ellentételezés juttatásáról". A szolgáltatás eltörlése iránti előzetes kérelem nem volt szükséges ezen ellentételezés nyújtásához, mivel a 14. cikk (2) bekezdése annak előírására szorítkozott, hogy a tagállamok „[a közszolgáltatási kötelezettség] elrendelésére vonatkozó döntés meghozatalakor […] ellentételezés juttatását rendelik el"; azaz nem volt alkalmazható a 4. és 6. cikkben foglalt szabályozás. Méghozzá teljesen következetesen, mivel – amint láttuk – e rendelkezések az 1191/69 rendeletet megelőzően keletkezett kötelezettségek eltörlésére vonatkoznak, nem pedig az éppen a szóban forgó rendelet alapján elrendelt kötelezettségekre.

51. Ennek megfelelően a közszolgáltatási kötelezettség eltörlése iránti kérelem benyújtása csak abban az esetben volt szükséges feltétel, ha az 1969. július 1-je előtt vállalt kötelezettségekből származó terhek ellentételezését követelték. Az ezt követően előírt kötelezettség okozta hátrányok miatti ellentételezést a kötelezettséget elrendelő határozatban kellett megállapítani, és ezért az ellentételezés nyújtására és a tartalmára vonatkozó esetleges módosítás feltételeiről szintén ebben a határozatban kellett rendelkezni.

52. E következtetést nem kérdőjelezi meg az olasz kormány azon érvelése, amelynek értelmében a 14. cikk hatálya megváltozott az 1991-es módosítás következtében. Érvelése azt a logikát követi, hogy ha korábban a 14. cikk volt az, amely lehetővé tette új közszolgáltatási kötelezettségek előírását a tagállamok számára, e felhatalmazás jelenleg az 1191/69 rendelet új 1. cikkében található, amely az 1893/91 rendelettel végrehajtott módosítás eredménye, amely cikk új (5) bekezdése úgy rendelkezik, hogy az illetékes hatóságok „fenntarthatnak vagy előírhatnak [bizonyos] közszolgáltatási kötelezettségeket”, amelyek „feltételeit, valamint alkalmazásuk részleteit, beleértve a kompenzáció módjait, a II., III. és IV. szakasz szabályozza”. Éppen a II. szakaszban található a 4. cikk, tehát az a rendelkezés, amely az ellentételezést a közszolgáltatási kötelezettség eltörlése iránti előzetes kérelemhez köti. Az 1. cikk rendszertani értelmezése alapján elutasítható a szóban forgó érvelés.

53. Amint azt láttuk, a 6. cikk az 1191/69 rendelet hatálybalépésétől számított egyéves határidőt állapít meg a 4. cikk szerinti, törlés iránti kérelmek benyújtására. E rendelkezést semmilyen módosítás nem érintette, ezért a referencia-időpont továbbra is 1969. július 1-je. Következésképpen az 1991-es módosítás e tekintetben semmilyen változást nem hozott abban az értelemben, hogy jelenleg, amint korábban is, a törlés iránti kérelem kizárólag az 1191/69 rendelet hatálybalépésének idején fennálló kötelezettségekre vonatkozik.

54. E megállapítás alapján nyilvánvaló, hogy az 1191/69 rendelet II., III. és IV. szakaszában foglalt feltételekre történő hivatkozásnak figyelembe kell vennie az új 1. cikk (5) bekezdésében foglalt különböző szolgáltatási kötelezettségek vonatkozó terjedelmét.

55. Az új rendelkezés ugyanis szó szerint a közszolgáltatási kötelezettségek „fenntartására” és „előírására” hatalmazza fel a tagállamokat. A „fenntartás” esete továbbra is az 1969. július 1-je előtt keletkezett kötelezettségek vonatkozásában áll fenn, amelyekre a II., III. és IV. szakaszt alkotó minden egyes rendelkezés teljes terjedelmében irányadó, beleértve tehát a specifikusan az ilyenfajta kötelezettségekre vonatkozó 4. és 6. cikket. Új kötelezettségek „előírása” esetén a II., III. és IV. szakaszra történő utalás csak e szakaszok azon rendelkezéseire vonatkozhat, amelyek e kötelezettségekre *természetesen* alkalmazandók, azaz valamennyi olyan rendelkezésre, kivéve éppen a 4. és 6. cikket, amelyek létjogosultságát a korábban meglévő kötelezettségek igazolják.

56. Végeredményben, véleményem szerint a felvetett kérdés megoldása elsősorban attól a körülménytől függ, hogy a vitatott jogviszonyt szolgáltatási szerződésnek vagy közszolgáltatási kötelezettségnek kell-e minősíteni, aminek meghatározása a kérdést előterjesztő bíróság feladata. Abban az esetben, ha a bíróság azt állapítaná meg, hogy közszolgáltatási szerződésről van szó, a hivatkozott szerződés rendelkezései irányadók. Ha, éppen ellenkezőleg, közszolgáltatási kötelezettségről van szó, meg kell határozni, hogy e kötelezettség az 1191/69 rendelet hatálybalépésének időpontjánál korábbi vagy későbbi-e, ily módon az elszenvedett gazdasági hátrány ellentételezésének biztosítása érdekében csak az előbbi esetben kell előzetesen kérelmezni a kötelezettség eltörlését.

57. Következésképpen úgy vélem, hogy az 1191/69 rendelet 4. cikkét úgy kell értelmezni, hogy kizárólag a szóban forgó rendelet hatálybalépését megelőzően keletkezett közszolgáltatási kötelezettségek tekintetében alkalmazható az a feltétel, amely szerint az ellentételezéshez való jog kizárólag abban az esetben keletkezik, ha a megfelelő kérelem benyújtását követően az illetékes hatóságok nem rendelkeztek a kérelmet benyújtó fuvarozási vállalkozásra nézve gazdasági hátrányt jelentő közszolgáltatási kötelezettség eltörléséről.

VII – Végkövetkeztetések

58. A fentiekben kifejtettek alapján azt javaslom, hogy a Bíróság az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésre a következő választ adja:

„Az 1991. június 20-i 1893/90/EGK tanácsi rendelettel módosított, a tagállamok vasúti, közúti és belvízi közlekedési közszolgáltatás fogalmában benne rejlő kötelezettségek terén a tagállamok tevékenységéről szóló, 1969. június 26-i 1191/69/EGK tanácsi rendelet 4. cikkét úgy kell értelmezni, hogy kizárólag a szóban forgó rendelet hatálybalépését megelőzően keletkezett közszolgáltatási kötelezettségek tekintetében alkalmazható az a feltétel, amely szerint az ellentételezéshez való jog kizárólag abban az esetben keletkezik, ha a megfelelő kérelem benyújtását követően az illetékes hatóságok nem rendelkeztek a kérelmet benyújtó fuvarozási vállalkozásra nézve gazdasági hátrányt jelentő közszolgáltatási kötelezettség eltörléséről.”